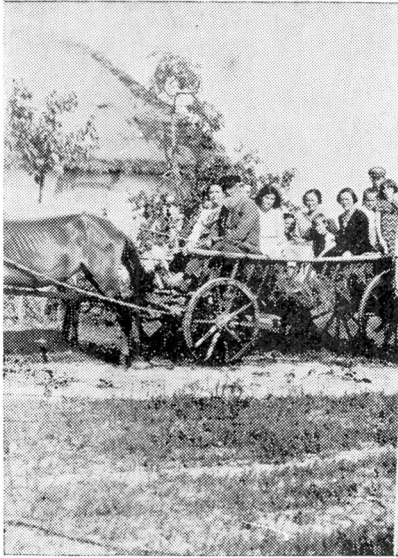

קופת גמילות חסדים

ברוך קורן (קאס)

ישראל (סרוליק) טאנארדער־פריגאל, 6 בנוֹ תיו, בנו ו־7 נכדיו ליד ביתו בכפר טאנארד. היה מתפרנס בכבוד מעיבוד 14 דסיאטין אדמה שלו. מכל בני המשפחה שבתמונה נשאר בחיים רק הנכד אברהם פריגאל, הנמצא בישראל.

בשנים 1935—1936 הורע המצב הכלכלי ברוז'ישץ, בדומה לשאר ערי פולין. שני הבאנקים „קופייצקי“ ו„אודו־אלובי“, נסגרו. הממשלה הפולנית נקטה במדיניות אנטישמית והטילה מסים כבדים והגבלות חמורות על היהודים. בעיר התנהלה הסתה נגד הסחרים היהודים והאנדקיים (המפלגה הלאומנית הפולנית האנטישמית) העמידו משמרות ליד בתי־העסק היהודיים בכל ערי פולין, כדי למנוע מהנוצרים לקנות אצל יהודים. המשבר שפגע ביהודי פולין פגע גם ביהודי רוז'ישץ, ורבים מהחנוונים ובעלי־המלאכה בעיר זיוו במצוקה. אז נודע לנו על קיום קרן עזרה ליהודים מטעם „ג'וינט“ בווארשה.

בבית הכנסת הגדול התכנסה אספת יוזמים, בהשתתפות: משה רויטר — סוחר תבואה, אברהם באָזפאלטשיק — בעל חנות לממכר תרופות שונות, אברהם־ל זיניוק — חנווני מכולת, משה רבין — סוחר תבואה, גדליה באראס — בעל חנות סידקית, ומנדל קאנטור — בעל חנות לממכר תרופות.

באספה הוחלט להקים קופת גמילות־חסדים בעיר ולבקש עזרה מ„ג'וינט“ בווארשה, שבראשה עמדו ד"ר רינגלבלום וי. גוטמן. מה„ג'וינט“ נתקבלה תשובה, שיקציבו לנו סכום כסף כגודל הסכום שהמארגנים יצליחו לאסוף מחבריהם במקום. זלוטי מול זלוטי.

הוחלט להחתים חברים לקופה ולהייבם לתשלום חודשי של חצי זלוטי. לחברי הקופה ניתנה הזכות לקבל הלוואה ללא ריבית לתקופה ארוכה למדי. חברים רבים נרשמו לקופה ובמשך זמן קצר ניתנו 150 הלוואות, קודם עד 50 זלוטי, ואח־כך עד 150 זלוטי. לאט־לאט התפתחה הקופה והציבור ראה בה מוסד חיוני של עזרה הדדית. בעלי־מלאכה וחנוונים רבים נעזרו בה בשעת דחקם.

יושב־ראש הקופה היה משה רויטר; חברי ההנהלה היו: אברהם־ל זיניוק, אברהם באָזפאלטשיק, מנדל קאנטור, משה רבין וגדליה באראס. אני שימשתי כמזכיר הקופה. מקום מושבה היה בביתו של משה גיבור. הקופה לא נהנתה מעזרת העירייה או הממשלה. על הנהלת הקופה הוטלה החובה לדווח חודש־חדש על מצבה הכספי למשרד האוצר בלוצק.

כשבאו הרוסים בספטמבר 1939 פורקה הקופה ויוסי פיזנהולץ נקבע מטעם השלטונות כמפרק הקופה. מסרתי לידיו דו"ח מפורט על מצב הקופה ואת הכסף שהיה במוזמנים. השלטון הסובייטי אסר על קיום קופות עזרה־הדדית מסוג זה.

אחת ההחלטות של הנהלת הקופה היתה לנהל ספרי־אירועים של הקהילה — מעין פנקס. אני זוכר את הדף הראשון של הפנקס, שצוייר על־ידי וועווקע בעקער — עץ גדוע, לזכרו של משה פוגאץ, שנרצח באותו זמן במרכז העיר על־ידי פורעים פולנים. כאשר באו הרוסים לרוז'ישץ נעצר הרוצח והוגלה לסיביר על־ידי סנדר קאסל, שעבד בימי הסובייטים במשטרה.

מפעילי הקופה נשארו בחיים שניים בלבד: משה רבין ואני, ברוך קורן (קאס). שנינו נמצאים בישראל.

משפחתי: הורי צבי וגיטל, ואחותי פייגה, נספתה יחד עם כל יהודי העיר. סבא שלי, ישראל פריגאל מכפר טאנארד, היה עובד אדמה ובעל משק גדול של 12 דסיאטין. היו לו 9 ילדים ו־12 נכדים. מכל המשפחה הענפה הזאת נשארו רק שני נכדים: אברהם פריגאל ואנוכי. שנינו חיים בישראל.